



---

Pázmány Law Working Papers  
2011/27

# **Pap András László: Észrevételek a kisebbségek parlamenti képviselésének szabályozásához az új alkotmányban**

---

Pázmány Péter Katolikus Egyetem / Pázmány Péter Catholic University  
Budapest

<http://www.plwp.jak.ppke.hu/>

# Pap András László: \* Észrevételek a kisebbségek parlamenti képviselőinek szabályozásához az új alkotmányban

## 1. Előzetes, személyes megjegyzések

Köszönöm a meghívást Pécsi Tudományegyetem és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem által az alkotmányozás tárgyában megrendezett konferenciára, ami alkalmat ad arra, hogy kifejtsem korábban kidolgozott javaslataimat a kisebbségek parlamenti képviselőire vonatkozó kérdésekkel kapcsolatban, amelyek a politikai döntéshozók érdemi figyelmének hiánya miatt még mindig aktuálisak.

Fontosnak találom előljáróban megjegyezni, hogy a felkérés vegyes érzésekkel töltött el. Az új alkotmány előkészítése ugyanis mellőzi a tényleges szakmai és politikai vitákat; a folyamat – amelyet például egyéni képviselői indítványok sorozatával véghezvitt előzetes alkotmánymódosítások jellemeznek – az alkotmány közjogi szerepéhez és súlyához méltatlan légkörben zajlik.<sup>1</sup> Mégis, az MTA Jogtudományi Intézetének munkatársaként is azon az állásponton voltam, amikor az alkotmány előkészítésére felállított bizottság elnökétől felkérést kapott az Intézet a koncepció véleményezésére, hogy – szemben egyébként magukat az alkotmányvédelem és az alkotmányos demokrácia elkötelezett híveiként meghatározó jogvédő szervezetekkel, egyetemi tanszékekkel, sőt, politikai pártokkal – közintézményként nem zárkozhatunk el ettől a feladattól: ez mandátumunk része. Mellesleg igen érzékletes, ugyanakkor lesújtó képet fest a hazai alkotmányjog-tudomány állásáról az a korpusz, amelyet a fent említett bizottság számára a felkért intézmények részéről megküldött szakmai anyagok mutatnak (az önjelölt hozzászólókkal kapcsolatban nem indokolt véleményt formálni: mindenkinek szíve joga bármilyen formában és tartalommal hozzájárulni e folyamathoz). Tartalomtól függetlenül, pusztán műfaji szempontból is meghökkentőek például a professzori, akadémiai doktori címek birtokosai által jegyzett, minden szerkesztés vagy kontextualizáló előszó nélkül bemásolt korábbi könyvfejezetek, cikkek – alkalmasint ezek részeként lábjegyzetbe foglalt magánlevelekkel.<sup>2</sup> Némi további mérlegelés után mindenesetre arra jutottam, hogy személyes felelősséggel is tartozom, hiszen mégiscsak a harmadik Magyar Köztársaság új alkotmányáról van szó, így részvételemet e konferencián a közjogtörténeti jegyzőkönyv indokolja, s a történelem majd eldönti, hogy a konferencia szervezőinek (és résztvevőinek) erőfeszítései származékosak vagy tiszteletre méltóak voltak-e.

## 2. A kisebbségek parlamenti képviselője az alkotmányozásban

Nyilván nem függetlenül az alkotmányozás folyamatának meglehetősen visszafogott szakmai támogatottságától, meglepően kevés javaslat foglalkozott a kérdéssel. A kisebbségi biztoson kívül a véleményezésre felkért nemzeti és etnikai kisebbségek közül a tizenhárom elismert népcsoportból mindössze négy, továbbá a KDNP által felkért MAZSIHISZ juttatott el véleményt az alkotmány-előkészítő eseti bizottsághoz. Beszédes, hogy nyolc nemzeti kisebbség és a legnagyobb lélekszámú roma közösség reprezentánsai egyáltalán nem vették a fáradságot álláspontjuk közlésére. Megemlíthető emellett, hogy a beérkezett néhány (többnyire egy-két) oldalas javaslatok szövegszerű egyeztetés eredményének tűnnek; előfordul, hogy pusztán mondatrész-sorrendbeli eltérések találhatók.

\* Tudományos főmunkatárs, MTA Jogtudományi Intézete, egyetemi docens, ELTE BTK.

<sup>1</sup> Nem magával az alkotmányozással van problémám: kétharmados parlamenti többség birtokában legitim lehet az a felfogás, amely lehetőségként és egyúttal kötelességként értelmezi e választói felhatalmazást.

<sup>2</sup> Lásd pl. Torma András, a Miskolci Egyetem intézetigazgató egyetemi tanárának kontribúcióját [http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/torma\\_andras.pdf](http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/torma_andras.pdf).

A javaslatok az alábbi elemeket tartalmazzák:

(i) Az Országos Horvát Önkormányzat<sup>3</sup> (a) a „kisebbség” elnevezést sértőnek, lekicsinylőnek találván a „nemzetiség” terminológia bevezetését szorgalmazza; (b) javasolja emellett, hogy az alkotmány nevesítve szövegszerűen ismerje el a nemzetiségeket a magyar nemzet részeként. A megfogalmazásból nem egyértelmű, hogy a nevesítés az elismert nemzetiségek taxációját (is) jelenti-e; illetve (c) megfogalmazza a parlamenti képviselőket biztosításának igényét.

(ii) Lényegében megegyezik a fenti állásponttal az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat álláspontja<sup>4</sup>: a) a sértő, lekicsinylő „kisebbség” elnevezés helyett bevezetendő „nemzetiség”; (b) nevesített elismerés kívánatos a nemzet részeként; valamint (c) megfogalmazódik a parlamenti képviselőket igénye.

(iii) A Bolgár Országos Önkormányzat<sup>5</sup> és a (iv) Magyarországi Németek Országos Önkormányzata<sup>6</sup> is letette a garast a parlamenti képviselő mellett; hasonlóan a (v) kisebbségi biztoshoz,<sup>7</sup> aki ugyancsak a nemzetiség elnevezés és az országgyűlési képviselőket igényét fogalmazta meg.

Ismerve a hazai zsidóság megosztott álláspontját a kérdésben (ami a végül sikertelen kisebbségi elismertségért indított népi kezdeményezési eljárásban is jelentkezett); nem meglepő, hogy a (v) Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége<sup>8</sup> nem foglalt állást a kisebbségi parlamenti képviselőket kérdésben, noha 1990-ben még szerepelt a zsidóság a nyolc kooptált kisebbség (cigány, horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén) között.

Az alkotmányozás során két szövegszerű javaslatot olvashattunk még. A Pécsi Tudományegyetem alkotmányjogi iskolája<sup>9</sup> által elkészített anyag kifejezetten nem tárgyalja kisebbségi parlamenti képviselőket kérdését, viszont a kisebbségi önkormányzatok nevesítése arra utal, hogy azt annak kielégítő alternatívájának tartják. A releváns normaszöveg így szól:

(1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van ahhoz, hogy kulturális vagy nyelvi kötődése alapján valamely nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozónak vallja magát. (2) A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó személyek az Alkotmányban meghatározottak szerint részt vesznek a közhatalom gyakorlásában. (3) Az Országgyűlés által törvényben meghatározott feltételek szerint elismert nemzeti és etnikai kisebbségek, illetve a hozzájuk tartozó személyek az Alkotmányban és a törvényekben biztosított egyéni és kollektív kisebbségi jogokkal rendelkeznek. (4) A nemzeti és etnikai kisebbségekhez tartozó, a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező személyek települési, területi és országos kisebbségi önkormányzatokat hozhatnak létre. Önkormányzataikat maguk választják meg. A kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról a jelenlevő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény rendelkezik. (5) A nemzeti és etnikai kisebbségeknek, ezek szervezeteinek, illetve a kisebbséghez tartozó személyeknek joguk van különösen kultúrájuk, nyelvük és hagyományaik ápolásához, intézményeik fenntartásához, anyanyelvüknek oktatásához, a közéletben, illetve a bírósági, a közigazgatási és más hatósági eljárásban való használatához, a saját nyelven való névhasználathoz, valamint törvényben meghatározottak szerint az anyanyelvű oktatáshoz és az általuk lakott település helységnevének saját nyelven való feltüntetéséhez.

Az indokolás a következőket tartalmazza:

A kisebbségi jogok alanyi körének megvonása előtt rögzítendő, hogy általánosan elfogadott kisebbség-definíció nem határozható meg. Ennek oka, hogy a kisebbségi mivolt nemcsak jogi,

<sup>3</sup> [http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/horvat\\_onk.pdf](http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/horvat_onk.pdf)

<sup>4</sup> [http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/ruszin\\_onk.pdf](http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/ruszin_onk.pdf)

<sup>5</sup> [http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/bolgar\\_onk.pdf](http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/bolgar_onk.pdf)

<sup>6</sup> <http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/mnoo.pdf>

<sup>7</sup> [http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/jovo\\_memz\\_bizt.pdf](http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/jovo_memz_bizt.pdf)

<sup>8</sup> <http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/mazsihisz.pdf>

<sup>9</sup> [http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/pecsi\\_tudomanyegyetem.pdf](http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/pecsi_tudomanyegyetem.pdf)

társadalomtudományi vagy politikai, hanem kulturális, vallási, szociálpszichológiai összefüggéseiben is vizsgálendő. A „kisebbség” fogalmi ismérvei közül kiemelhető, hogy az állam lakossága körében nincs többségi helyzetben, tagjai olyan etnikai, vallási, nyelvi sajátosságokkal rendelkeznek, amelyek megkülönböztetik őket a lakosság többi részétől, valamint identitásuk megőrzésére törekcsenek, tudatában vannak közös eredetüknek, érdekeiknek, rendelkeznek közös öntudattal, közösségi tapasztalatokkal. A Javaslat kifejezett rendelkezést tartalmaz arra vonatkozóan, hogy mely feltételek fennállása esetén minősülhet az egyén kisebbséghez tartozónak. Diszjunktív feltételként szabja egyrészt a kulturális vagy nyelvi kötődést, másrészt az egyén szabad elhatározását arra vonatkozóan, hogy kisebbséghez tartozónak vallja magát. Kisebbségi jogok alanyai tehát csakis azok lehetnek, akik e két feltételnek megfelelnek, speciális jogaikat egyedül ez igazolja. Nem minősíti feltételnek a Javaslat a kisebbségi származást, ezzel is kifejezésre juttatva, hogy a kisebbségi lét kulturális és pszichológiai jellege meghatározó a származás tényével szemben.” ... a kisebbséggé váláshoz a Magyar Köztársaságban az Országgyűlés általi elismerés szükséges, az elismert kisebbségek és ...a ...hozzájuk tartozó személyek jelentik azoknak a kisebbségi jogoknak az alanyi körét, amelyeket a Javaslat, illetve törvény meghatároz. ... Az alanyi kört alkotó személyek tekintetében kiemeli a kisebbségi szervezeteket, valamint konkrét felsorolást tartalmaz a kisebbségi jogok körére vonatkozóan.

A másik, Jakab András által elkészített szöveg konkrétabb.<sup>10</sup> Az általa javasolt normaszöveg vonatkozó szakasza szerint:

(1) A Magyar Köztársaságban élő nemzeti és etnikai kisebbségek részesei a nép hatalmának: államalkotó tényezők. (2) A Magyar Köztársaság védelemben részesíti a nemzeti és etnikai kisebbségeket. Biztosítja kollektív részvételüket a közéletben, saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat jogát. (3) A nemzeti és etnikai kisebbségek helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre.

Indokolásában kifejezetten elutasítja a kisebbségi parlamenti képviselést:

(a) Nem világos, miért épp a nemzetiség az a kisebbségi ismérv, amely önálló parlamenti képviselést kap. (b) A nemzetiségekkel kapcsolatos ellenérzések kockázatos módon növekedhetnek. Meglehetősen kínos lenne ugyanis a helyzet, ha egy kormány pont a parlamenti többség határán mozog. Ha a kormánnyal együtt szavaznak a nemzetiségi képviselők, akkor az ellenzékben erősödhet fel a nemzetiségellenesség, ha pedig az ellenzékkel, akkor a kormánypártban. Ha esetleg tartózkodnak vagy nem szavaznak, akkor meg a haza ügyei iránti közömbösség vádjával lennének illethetők, és vélhetően mindkét oldalon ellenérzéseket keltenének. (c) A nemzetiségi jogok biztosításához (fennmaradás, a kultúra ápolása) nem is szükséges ez. Az iskolarendszer megerősítése, kulturális tevékenységek támogatása (akár kisebbségi önkormányzatok keretében, akár azokon kívül) sokkal célravezetőbb lenne. (d) Végül az sem világos, miért lennének politikailag egységesek a nemzetiségek. Ezek fényében maga a nemzetiségek parlamenti képviselése olyasmí, amit a rendszerváltáskor külföldi példák tanulmányozása nélkül (a szomszédos országok magyar-politikájának való példaadás ambíciójával, ami azonban látványosan nem működött), jó szándékúan, de szerencsétlenül belekerült az Alkotmányba.

### **3. Érvek a kisebbségi parlamenti képviselést mellett és ellen**

A kisebbségek parlamenti képviselése mellett az alábbi érvek hozhatóak fel:

(i) Ugyan ténylegesen még nem lépett hatályba, ugyanis konkrét választójogi rendelkezések nem konkretizálták, de az alkotmány 2010. május 25-ei módosításának értelmében<sup>11</sup> „az országgyűlési képviselők száma legfeljebb kettőszáz. A nemzeti és etnikai

<sup>10</sup> A bizottság honlapján szereplő szövegnél ([http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/jakab\\_andras.pdf](http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/jakab_andras.pdf)) a szerző egy részletesebb, teljes szövegszerű koncepciót is kidolgozott, az idézetek abból származnak. Elérhető: <http://www.jak.ppke.hu/tanszek/alkotm/letolt/alkt.pdf>.

<sup>11</sup> <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK10085.pdf>

kisebbségek képviselőire további, legfeljebb tizenhárom országgyűlési képviselő választható.” Ezzel tehát szerzett jogként értelmezhető a sui generis parlamenti képviselő.

(ii) Számos nemzetközi szervezet ajánlása és jelentése, valamint az alkotmánybíróság<sup>12</sup> is mulasztásos alkotmányértésként állapított meg e rendelkezés elmaradásával kapcsolatban, így ez a hatályos alkotmány alapján is elvárásnak tekinthető.

(iii) A kisebbségek és a kisebbségi biztos töretlenül képviseli ezen álláspontot.

(iv) Ez a jogvédelem és az érdekképviselő hatékony, szükséges eszköze.

(v) Ez a jogvédelem és az érdekképviselő exportképes: a szomszédos országoktól is elvárható, számon kérhető formája.

A kisebbségek parlamenti képviselőivel szemben az alábbi érvek hozhatóak fel:

(i) Téves értelmezés a hatályos alkotmányból kiolvasni a parlamenti képviselő kötelezettségét. Az alkotmánybíróság a kisebbségi törvény elfogadása előtt született határozata alapján létezik olyan plauzibilis értelmezés, amely szerint a politikai képviselő a törvényben kialakított (a kisebbségi önkormányzatok formájában megvalósított) formája kielégíti az alkotmányos elvárásokat. (Ennek megfelelően, a kisebbségi önkormányzati rendszer, bár az etnokorrupció és egyéb hiányosságai folytán szuboptimális megoldás, ám kétségtelenül szerzett jog, és miután megfelel a politikai képviselő alkotmányos előírásának, célszerűen megtartandó az új alkotmányban, ellenkező esetben ténylegesen visszalépés történne a jogvédelemben, helyesebben a többletjog-tételezésben.) Fontos megemlíteni továbbá, hogy nemzetközi szervezetek sem azért marasztalták el Magyarországot e kérdés kapcsán, mert az nem felelt volna meg valamely nemzetközi elvárásnak (e tekintetben ilyen standardokról, illetve kialakult általános gyakorlatról nem beszélhetünk), hanem az alkotmánybíróság határozatának egy értelmezését alapul véve, az önkötelezés betartásának elmaradását kérték számon.

(ii) Az etnokorrupció, a hazai kisebbségi választásokon tapasztalt visszaélések óvatosságra intenek egy ilyen intézmény bevezetésével kapcsolatban, főleg mert a regisztráció, illetve az identitásválasztás szabadságának jelentős mértékű szabályozását sem a kisebbségek, sem a politikai elit többsége nem támogatja. Kiemelt aggodalomra adhat okot, hogy a jelenleg taxált tizenhárom kisebbség képviselőjében, visszaélésszerűen élve a kisebbségi többletjogokkal, többségi politikusok juthatnak be a parlamentbe, jelentősen befolyásolva ezáltal a választási eredményeket. (A jelenlegi szabályok alapján egy 200 fős parlamentben egy további 13 fős álkisebbségi frakció alapvetően átrajzolhatja a választási eredményeket.)

(iii) A kisebbségi képviselővel kapcsolatban komoly, alább röviden felvázolt képviselőtelméleti aggályok is megfogalmazhatóak:

(a) az országgyűlési képviselő csakis az egész, a szuverenitás letéteményeseként politikailag egységes nemzet képviselője (amely nem zárja ki, illetve nem áll szemben a többnemzetiségű vagy multikulturális állam fogalmával), aki tevékenységét a köz érdekében, a szabad mandátum garanciáitól biztosítva végzi.

(b) Egy kizárólag a kisebbség képviselőjét ellátó képviselő az egykamarás parlamentben nehezen fér meg a kompetitív néppártok rendszerében, hiszen (a parlamenti munkarend túlnyomó többségét kitevő) kisebbségsemleges kérdések tárgyalásakor a kizárólag a kisebbségi képviselő biztosítása végett mandátumhoz jutott képviselő vagy frakció nehezen indokolhatja jelenlétét, leadott szavazataik ráadásul a valódi képviselői legitimitáció hiányát is

<sup>12</sup> 35/1992. (VI. 10.) AB hat., ABH 1992, 204.

mutatják, hiszen mandátumukat a politikai verseny terepén kívülről szerezték.

(c) Tekintettel arra, hogy a preferenciális módon mandátumhoz jutott képviselők nem tudják megakadályozni a kisebbségellenes döntéshozatalt, így parlamenti jelenlétük csak egy újabb médiapublicitás lehetőségét biztosító szimbolikus gesztus marad. Ennek a jelképes aktusnak azonban komoly alkotmányossági és képviseletelmi költségei lennének.

(iv) Az a tény, hogy a kisebbségek és a kisebbségi biztos töretlenül képviseli ezen álláspontot, nem jelenti ezen érvek automatikus elfogadásának kötelezettségét: mandátumukból természetesen következik ilyen irányú álláspontjuk, de a jogalkotó és az alkotmányozó joga és kötelessége a különböző érdekek harmonizálása, érték vagy érdekalapú, de saját szempontjain alapuló prioritizálása.

(v) Kétségtelenül hasznos, politikailag igazolható, ám jogelméletileg és erkölcsileg is nehezen védhető az az érv, amely a kisebbségi jogot a diaszpórapolitika szolgálatába állítja, annak igazolására használja, illetve kisebbségi jog igazolásául a határon túli magyarság érdekképviselését állítja. Ugyan a kisebbségi törvény parlamenti vitájában nem egyszer elhangzottak ilyen érvek, hivatalosan soha nem találkozhattunk ilyen igazolási szempontokkal.

#### **4. Javaslataim**

Abban az esetben, ha az alkotmányozó – a szerzett kisebbségi különjogok visszametszésétől tartózkodni kívánván – az egyébként dogmatikailag erősen problematikus kisebbségi parlamenti képviselet fenntartása mellett dönt, az alábbi szempontok figyelembevételét javaslom: a kisebbségek parlamenti képviseletének kérdésével kapcsolatban a tényleges kisebbségi képviselet alternatívájaként egyfajta kvázi-képviselői jogállás megteremtése és bevezetése irányába javaslom fejleszteni a jelenlegi szabályozást.

A törvényhozó testületekben a kisebbségi képviselet és érdekanalizáció három alapvető formája ismert:

(a) a második kamarákban, azaz a parlament funkcionálisan elkülönült szervezetén keresztül; (b) az egykamarás rendszeren belül képviselői megjelenítés útján; valamint,

(c) a jogalkotási és politikai döntéshozatal specializált, különleges megoldásai útján megjelenített.

A második kamara bevezetése teljesen indokolatlan a harmadik köztársaságban, így a harmadik és a második lehetőség merül fel csupán. A képviselői kisebbségmegjelenítés három alapvető módon kerülhet megvalósításra:

(ba) a választójogi törvény általános (többségi, proporcionális vagy vegyes) szabályai alapján megválasztott kisebbségi pártok és szervezetek jelöltjei;

(bb) "egyéb", kompetitív/többségi pártok színeiben induló, de a kisebbségi szervezetekkel valamilyen formában hivatalosan kapcsolatban álló jelöltek;

(bc) preferenciális eljárás, a kisebbségi képviselők számára fenntartott kvóták, illetve delegáció vagy kooptáció formájában biztosított mandátumok útján.

A "c" megoldástípus elemei a mandátumok (és tartalmuk) egyenlőségének doktrínájának maradéktalan érvényesülése céljából a szigorúan vett parlamenti jog és működés keretein kívülre szorítva, de azonos hatékonysággal biztosíthatják a kisebbségi befolyást és érdekképviselést. Ilyen például az országos kisebbségi önkormányzatok, illetve egyéb kisebbségi szervezetek számára biztosított törvénykezdeményezési jog (amely adott esetben egyéb, pl. országgyűlési határozat meghozatalára vagy vitanap tartására is kiterjeszhető lehet), illetve a specializált országgyűlési biztos intézménye, vagy akár a pártok

egymás közötti olyan politikai megállapodása, amely formálisan rögzíti a képviselőjelöltek között biztosítandó etnikai/nemzetiségi kvóták gyakorlatát.

A fent említett képviseletelméleti szempontokra figyelemmel egy olyan, Pálffy Ilona, az Orbán-kormány helyettes államtitkára által 1999 áprilisában készített szakértői munkaanyaghoz<sup>13</sup> hasonló megoldást javaslok elfogadásra, amely ugyan a parlamenti jelenétre, de nem a „rendes” képviselőkkel azonos jogú képviseletre irányul. Az említett dokumentum elnevezésében is a „kisebbségi ügyvivő” vagy a „kisebbségi parlamenti képviselő” megkülönböztetést javasolta. Ez kisebbségenként egy-egy, például az országos kisebbségi önkormányzat elnöke által ellátott olyan közjogi státust jelentene, amely például idomulhatna a „kormány tagja” jogálláshoz (részvétel és felszólalás a plenáris és bizottsági üléseken, szó szerinti jegyzőkönyv kézhezvétele, stb.), vagy a szavazati jog kivételével megegyezne a képviselői státussal (állandó meghívotti státus a bizottságokban, felszólalási, interpellációs, kérdési intézési, törvény- illetve határozatbenyújtási, valamint frakcióalakítási jog, összeférhetetlenség, illetmény, mentelmi jog, stb.).

Amennyiben az alkotmányozó mégis a tényleges képviselet mellett dönt, az alábbi szempontok figyelembevételét javaslom:

(a) Az etnokorrupció tapasztalataiból okulva elkerülhetetlen a regisztráció kérdésének hathatós, alkotmányos szintű rendezése. A 45/2005. (XII. 14.) AB határozatban az Alkotmánybíróság alkotmányosan megengedhetőnek tartotta, hogy törvény kötelezővé tegye a kisebbséghez tartozás kinyilvánítását, ha ezt az alapjog-korlátozást más alkotmányos jogok, értékek kényszerítően indokolják, és ha a legkisebb mértékű korlátozással, a legalkalmasabb eszköz használatával történik. Érdemes lenne alkotmányos szinten deklarálni tehát, hogy a kisebbségi többletjogok gyakorlásához, támogatások igénybevételéhez megkövetelhető a kisebbségi hovatartozás megvallása, a jogosultak valamilyen módon történő azonosítása.

(b) A kisebbségi különjogok jogosulti körének meghatározása mellett alkotmányos szintű, elvi állásfoglalás szükséges a nemzeti-etnikai kisebbségek (csoportkénti) meghatározásával kapcsolatban is. A hatályos kisebbségi törvény fogalom-meghatározása ugyanis meglehetősen inkoherens, és a visszaélések melegágya lehet. (Nem tartalmaz eligazítást annak a kérdésében, hogy a százesztendősség (a) mikortól számítandó; (b) ki hivatott erről dönteni; több taxált kisebbség nem felel meg a törvényi feltételeknek, és a jogbiztonság elvével ellentétes, hogy az Országgyűlés, illetve az Alkotmánybíróság végső soron bármely kisebbség kezdeményezését elutasíthatja).

(c) További, kapcsolódó kérdés az aktív és a passzív kisebbségi választójog (jelenleg alkalmazott) eltérése. A kisebbségi képviselők és jelöltek kisebbségi hovatartozását előíró szabály képviseletelméleti szempontból indokolatlan, hiszen a képviselet nem jelent egyebet a választópolgári közösség döntéshozatali jogának egy kisebb, operatívabb testület által történő gyakorlásánál. Így, választójogi szempontból szükségtelen a jelöltté válás jogának korlátozása, hiszen a képviselőnek nem feltétlenül kell rendelkeznie a képviseltek attribútumaival. Az autoreprezentáció semmilyen komolyabb képviseleti igénnyel fellépő testületben sem létező kívánalom. A dogmatikai indokon túlmenően a gyakorlat sem kívánja meg egy jelölt a választási eljárásból történő kizárását, ha megválasztásának indokait hitelesen és eredményesen tudja közvetíteni a választópolgárok irányába.

---

<sup>13</sup> 38.447/1999. IM.